

Список використаних джерел:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева – М.: Энциклопедия, 1999. – С. 136–137.
2. Буркитбаева Г.Г. Деловой дискурс: онтология и жанры. – Алматы: Ғылым, 2005. – 230 с.
3. Bargiela-Chiappini F., Nickerson C. and Planken V. Business Discourse. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007
4. Карасик, В.И. О типах дискурса / В.И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр. – Волгоград: Перемена, 2000 (а). – С. 5–20.
5. Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность: функциональные и структурные аспекты: сб. обзоров РАН ИНИОН. – М., 2000. – С. 7–25.
6. Красных, В.В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? [Текст]/ В.В. Красных. – М.: ИТДК «Гнозис», 2003. – 375 с.
7. Макаров, М. Л. Основы теории дискурса [Текст]: Монографія / М. Л. Макаров. – Москва: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с
8. Науменко Л.П. Критерії виділення ключових концептів сучасного англомовного бізнес-дискурсу // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 42. – Київ.: ВПЦ «Київський університет», 2012. – С. 465
9. Серио П. Как читают тексты во Франции / П. Серио // Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса: Пер. с франц. и португ. – М.: Прогресс, 1999. – С. 14-53

Ворона Н.М.

викладач,

Відокремлений підрозділ

Національного університету біоресурсів

і природокористування України «Бобровицький коледж економіки та менеджменту імені О. Майнової»

ГЕНДЕРНА ПАРАДИГМА У ПЕРЕКЛАДІ

В умовах сучасних перетворень в Україні, вивчення гендерної проблематики стало одним із пріоритетних напрямів досліджень. Гендерний аспект відіграє надзвичайно важливу роль у сучасному перекладознавстві. Це досить неоднозначна екстралінгвістична

категорія, яка впливає на вибір мовних засобів під час перекладу, адже саме гендерний фактор впливає на втілення художніх образів та сюжетних ліній.

Лінгвістичний гендер – це поняття антропоцентричне. У центрі дослідження постає людина, її думки та висловлювання. Саме поняття «гендер» позначає соціальні та культурні відмінності між сильною та слабкою статтю, які не успадковуються, а набуваються у суспільстві [4, с. 116]. Це поняття, яке позначає комплекс соціальних та психологічних процесів, особливості поведінки, це своєрідний наслідок соціалізації людини. Він є втіленням культурних, психологічних і соціальних аспектів.

У найширшому розумінні його можна визначити так: «гендер – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та відносин жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їх статі [1, с. 11]». Міжнародні європейські інституції розглядають гендерне питання «як один із пріоритетів розвитку людства. Розвиток і мир ставлять у залежність від вирішення питання рівності між чоловіками і жінками на сучасному етапі [2]».

Кожна культура чітко диференціює поведінку людини залежно від її статі. Тому, комунікативні стереотипи кожної мови залежать від категорії фемінінності (жіночності) та маскулінності. Враховуючи те, що у різних культурах картина світу значно різниться, перекладачеві необхідно якомога майстерніше врахувати специфіку тексту оригіналу.

«Визнання маскулінності і фемінінності концептами дозволяє перенести їх вивчення в галузь лінгвокультурології та інших наук, пов'язаних з дослідженням культури та суспільства» [3, с. 26].

Диференціація мови проявляється по-різному. Найчастіше відмінності проявляються на лексичному, рідше – на синтаксичному, фонетичному або морфологічному рівнях. Комунікативні стереотипи базуються на певних універсалиях у сприйнятті статі. У процесі соціалізації індивіда важливу роль відіграють стилістично марковані одиниці.

Чоловічі ознаки, як правило асоціюються з агресивністю, впевненістю, раціональністю, авантюризмом, лідерством. «Жіночі», навпаки, асоціюються з добротою, терпимістю, відповідальністю, емоційністю.

Одноманітність стилістичних засобів «чоловічого» мовлення яскраво продемонстрована у мовленні професора Гігінса (у п'єсі Б. Шоу «Пігмаліон»). *What is life but a series of inspired follies? The difficulty is to find them to do. Never lose a chance: it doesn't come every day. – Що є життя, як не низка безумств? Тяжко тільки на них натрапити. Бійся втратити нагоду – нагоджується вона не щодня!*

У даному уривку автор використав велику кількість абстрактних іменників. Мова сильної статі частіше за все різка, дуже часто вона характеризується наявністю зниженої та негативної лексики: *Be off with you: I dont want you. – Забирайся геть – мені ти не потрібна.*

Чоловіки прагнуть до точності, впевненість у своїх висловлюваннях: *I can tell where you come from. You come from Anwell. Go back there. – А я вам скажу, де ви вирости. Ваш рідний дім – Анвел. Вертайтесь до свого притулку, де всі такі мудрі, як ви.* У даному уривку прослідковуються зміни на синтаксичному рівні, перекладач використав техніку додавання.

Чоловіки часто використовують політичну або соціо-економічну лексику: *Take care of the pence and the pounds will take care of themselves is as true of personal habits as of money. – Подбай про дрібняки, а вже фунти самі про себе подбають.*

На відміну від чоловіків, жінки частіше використовують вирази на позначення ввічливості: *How do you know that my son's name is Freddy, pray? – Скажіть, будь ласка, а звідкіля ви знаєте, що мого сина звати Фредді?*

На лексичному рівні у мові жінок прослідковується тенденція до експресивності: *How very curious! – Чудеса та й годі!*

Жінки частіше вживають зменшувально-пестливі форми слів: *Oh, sir, don't let him charge me. You dunno what it means to me. – Ой, паночку, скажіть йому, щоб не писав на мене! Ви й не знаєте, що мені од того буде!*

Гендерна ідентичність прозового дискурсу відображується в особливостях текстотворення у вигляді лексичних, лексико-синтаксичних та стилістичних засобів з явною або прихованою гендерною семантикою та вимагає від перекладача віднайдення оптимальних засобів її відтворення в цільовій мові.

Тому для того, щоб передати національно-культурні та індивідуальні особливості твору, а також задум автора, перед перекладачем постає основна проблема – збереження маркерів у тексті перекладу, наприклад: *It's a-well, it's a copper's nark, as you might say. What else would you call it? A sort of informer.* – *Це-е...ну та це поліцейський навушник та й годі! Як іще це назвати? Той, хто винюхує та доносить.*

У вербальній поведінці жінок прослідковується прагнення створити доброзичливу атмосферу спілкування. У мові жінок більше формул ввічливості, мовних кліше, майже відсутня вульгаризована та стилістично знижена лексика. Жінки набагато частіше, ніж чоловіки вживають у мовленні питальні речення, перепитування, так звані «визначники неточності», формули вибачення, виправдання своєї поведінки, запитання дозволу, самопринижуючі вислови. Все це складає гендерну асиметрію англомовного дискурсу.

Запитальна інтонація, перепитування: *Walk! Not bloody likely.* – *Пішака через парк? Чорта з два!*

Жінкам притаманна тенденція до використання речень із правильно побудованою граматичною та фонетичною структурою: *If Freddy had a bit of gumption, he would have got one at the theatre door.* – *Мав би Фредді хоч трошки кебети, то вхопив би таксі ще біля дверей театру.*

Враховуючи все вище зазначене, можна зробити висновок, що художні твори повністю взаємопов'язані із гендерною специфікою. Перекладач виступає в ролі посередника між двома культурами. При цьому його треба розглядати «як інтерпретатора, який проявляє властиві йому когнітивні стратегії, особливості формування його когнітивної бази, а також функціонування когнітивних механізмів його свідомості» [5, с. 264].

Національна самосвідомість сучасного покоління стрімко розвивається. Це відобразилось і на дослідженні гендерних відносин, оскільки мова відображає національну приналежність її носія, його культурний рівень. Враховуючи це, можна зробити висновок, що ключовою проблемою лінгвокультурології є саме дослідження людської особистості.

На сучасному етапі в різних соціальних науках особливої актуальності набуває гендерний підхід до вивчення процесів, що відбуваються в суспільстві та відображаються в структурі його мови. Відповідно до цього підходу існує багато розбіжностей між

мовленням чоловіків та жінок, їх сприйняттям навколишнього світу. У гендері проявляються поведінкові норми мовлення, а стильові особливості, можна класифікувати як такі, що сприяють осмисленню аспектів «мужності» та «жіночності» у різних культурах, так само, як і в різних мовах.

Протягом останніх кількох років відбулися зміни наукової та громадської думки щодо проблематики гендеру. Відбувається активна популяризація гендерної проблематики у літературознавчій сфері. Питання гендеру у лінгвістиці залишається актуальним, враховуючи розвиток міжкультурних відносин у світі. Саме чинники соціального буття обумовлюють необхідність подальшого аналізу гендерної парадигми у перекладі. Усе частіше у творах публіцистичного та художнього стилів лінгвістичні почали звертати увагу на мовну асиметрію. Через це, на сьогоднішній день проблема гендерної ідентифікації стала надзвичайно актуальною. Гендерні стереотипи яскраво проявляються у міжособистісному спілкуванні. Однак бінарні гендерні опозиції не протилежні, вони взаємопов'язані.

Підсумовуючи усе вище зазначене, можна дійти висновку, що для того щоб передати національно-культурні та індивідуальні особливості твору, а також задум автора, перед перекладачем постає основна проблема – збереження гендерних маркерів у тексті перекладу.

Список використаних джерел:

1. Агеева В.П. та ін. .Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.
2. Воронина, О.А. Гендер и культура [Электронный ресурс] / О.А. Воронина, Т.А. Клименкова / Под ред. З.А. Хоткиной. – М., 1992. – С. 10-22. <http://www.nsu.ru/psych/internet/>
3. Кирилина А.В. Гендерные исследования в лингвистических дисциплинах // Гендер и язык. М.: Языки славянской культуры, 2005. – С. 7-33
4. Некрасова Н.А., Некрасов С.И., Садикова О.Г. Тематический философский словарь: Учебное пособие. – М.: МГУ ПС (МИИТ), 2008. – 164 с.
5. Ремхе И.Н. Языковая личность переводчика и когнитивные особенности переводческого процесса / Вестник Челябинского государственного университета. 2011. № 24(239). Филология. Искусствоведение. – Вып. 57. – С. 262-264.
6. Shaw, George Bernard. *Pigmalion*. A comedy. ForeignLanguages. Publishing House. – М., 1959. – 152 p.
7. George Bernard Shaw, *Pygmalion*, 1913 // [Електронний ресурс]. – http://www.ae-lib.org.ua/texts/shaw__pygmalion__ua.htm